

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Jogailos g. 14, LT-01116 Vilnius, tel. (8 5) 262 7797, faks. (8 5) 212 6492, el. p. taryba@kt.gov.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188668192

Lietuvos Respublikos Seimo
Socialinių reikalų ir darbo komitetui
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

2019-06-07 Nr. (2.11E-33) 6V-
Į 2019-05-30 raštą Nr. S-2019-3284

DĖL IŠVADŲ DĖL DARBO KODEKSO 123 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-P IR SEIMO NARIŲ PASIŪLYMŲ

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba išnagrinėjo Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto (toliau – Komitetas) pateiktą raštą, kuriame prašoma pateikti išvadą dėl Darbo kodekso 123 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-P-1831 (toliau – Projektas) ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo narių Rimantės Šalaševičiūtės ir Tomo Tomilino, Algirdo Butkevičiaus bei Rasos Budbergytės pateiktų pasiūlymų nurodytam Projektui (toliau – Pasiūlymai). Projekte ir Pasiūlymuose siūloma įstatymu apriboti mažmeninę prekybą vykdančių ūkio subjektų galimybes dirbti tam tikromis dienomis ar tam tikru metu.

(2) Dėkojame Jums už kreipimąsi.

(3) Projekte yra numatyta įtvirtinti draudimą mažmeninės prekybos įmonėms dirbti teikiant prekybos paslaugas¹ kiekvieną paskutinį mėnesio sekmadienį bei tam tikrų švenčių dienomis. Seimo narių Pasiūlymuose siūloma nustatyti draudimą dirbti ne visoms mažmeninės prekybos įmonėms, o tik didiesiems prekybos tinklams, taip pat pateikti skirtingi pasiūlymai dėl to, kokios apimtys turėtų būti nustatytas ribojimas – skirtinguose Pasiūlymuose siūloma uždrausti dirbti skirtingomis dienomis arba siūloma uždrausti dirbti tik dalį atitinkamų dienų. Projekto aiškinamajame rašte kaip priežastys, paskatinusios Projekto rengimą, Projekto tikslai ir uždaviniai yra nurodyta tai, jog valstybinių ir kitų švenčių dienomis yra dirbama mažmeninės prekybos įmonėse (pramoninių prekių parduotuvėse, didžiuosiuose prekybos centruose) ir dėl šios priežasties darbuotojai netenka galimybės deramai paminėti švenčių dienas, dalyvauti joms skirtuose renginiuose, minėjimuose ar praleisti laiką kartu su savo šeimomis. Taip pat nurodoma, kad Projekto reguliavimu atsižvelgiama į darbuotojų viešai teikiamas pastabas dėl ne visada tinkamo apmokėjimo už darbą švenčių dienomis.

(4) Atsakydami į Komiteto raštą, primename, kad mažmeninei prekybai galioja tos pačios konkurencijos teisės normos, kaip ir kitoms rinkoms bei sektoriams. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnis nurodo, kad Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva. Šiame straipsnyje taip pat įtvirtinta, jog įstatymas saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje išaiškinta, kad „laisvo prekių judėjimo ir laisvos konkurencijos principai, kartu su prekybos laisve kaip fundamentalia teise, yra bendrieji Bendrijos principai“².

(5) Konkurencijos taryba pasisako už visiems ūkio subjektams vienodų sąlygų veikti rinkoje nustatymą. Bet kokios išimtys gali būti taikomos tik atskirais atvejais ir ribota apimtimi, kai siekiama apginti kitas Konstitucijoje įtvirtintas vertybes bei kitus konstituciškai svarbius tikslus, ir

¹ Projekte nėra detalizuota, ar draudimas būtų taikomas ir užsisakant prekes internetu bei pristatant jas vartotojams į namus.

² ESTT 1985 m. vasario 7 d. sprendimas byloje Nr. 240/83, *Association de défense des brûleurs d'huiles usages (ADBHU)* [1985] ECR 531, 9 pastr.

tai yra daroma laikantis proporcingumo principo³. Svarbu, kad šių principų būtų laikomasi ne tik nustatant reikalavimus, bet ir įgyvendinant konkrečias teisės aktų nuostatas. Taigi svarstant galimybę nustatyti ūkinės veiklos ribojimus siekiant teisėtų tikslų (pavyzdžiui, darbuotojų gerovės), tokie ribojimai galėtų būti nustatyti įstatymu, įvertinus apribojimų būtinumą siekiamam tikslui ir proporcingumą.

(6) Dėl aukščiau nurodytų priežasčių svarstant Projektą ir Pasiūlymus turėtų būti detaliai įvertintas ne tik numatomo įtvirtinti draudimo prasmingumas ir tikslingumas, bet ir jo galimos pasekmės konkurencijai. Konkurencijos taryba atkreipia Jūsų dėmesį, kad nustačius draudimą tam tikriems mažmeninę prekybą vykdančioms ūkio subjektams (pavyzdžiui, tik didiesiems prekybos tinklams) dirbti tam tikromis dienomis ar tam tikru metu, šiems subjektams būtų sudarytos skirtingos (mažiau palankios) veikimo rinkoje sąlygos. Toks ribojimas taip pat sukeltų neigiamas pasekmes vartotojams ir tam tikru metu apribotų jų galimybę rinktis, iš kurio ūkio subjekto įsigyti prekes, atsižvelgiant į prekybos vietos lokacijos patogumą, prekių kainas, prekių asortimentą ir kitus kriterijus.

(7) Kaip jau nurodėme šiame rašte, svarstant Projektą bei Pasiūlymus, taip pat reikėtų įvertinti, ar siekiami nustatyti ribojimai yra būtini ir proporcingi atitinkamam tikslui pasiekti. Konkurencijos taryba pažymi, kad atsižvelgiant į tai, jog Projekte siūlomo reguliavimo tikslu yra nurodomas darbuotojų gerovės užtikrinimas, tačiau ribojimą galima siūlyti tik tam tikriems ūkio subjektams (didiesiems prekybos tinklams⁴), tokio ribojimo būtinumas bei proporcingumas kelia pagrįstą abejonių. Konkurencijos tarybos žiniomis, didžiuosiuose prekybos tinkluose dirba ne daugiau negu trečdalis visų mažmeninės prekybos sektoriuje dirbančių darbuotojų. Dėl nurodytos priežasties siūlome įvertinti, ar egzistuoja objektyvios priežastys, dėl kurių draudimas dirbti didiesiems prekybos tinklams galėtų būti vertinamas kaip būtinas ir proporcingas siekiamiems tikslams, kai tuo tarpu kitiems mažmeninę prekybą vykdančioms ūkio subjektams (įskaitant kitus prekybos tinklus) draudimas vykdyti veiklą tam tikromis dienomis dėl darbuotojų gerovės nebūtų taikomas. Nesant tokių objektyvių priežasčių, diskriminacinių veiklos sąlygų nustatymas tam tikriems ūkio subjektams galėtų būti vertinamas kaip nebūtinai ir neproporcingas.

(8) Taip pat atkreipiame Jūsų dėmesį, kad tokie ūkio subjektų veiksmai kaip netinkamas atsiskaitymas su darbuotojais už darbą švenčių dienomis galėtų būti sprendžiamas mažiau konkurenciją ribojančiomis priemonėmis negu bendras draudimas dirbti ir kad šiuos klausimus reglamentuoja darbo teisės nuostatos, numatančios darbdavio pareigas dėl tinkamo atsiskaitymo su darbuotojais, dėl kurių nevykdymo darbdaviams gali būti taikomos teisinio poveikio priemonės.

(9) Tikimės, kad šiame rašte pateikta informacija Jums bus naudinga. Jeigu Jums kiltų neaiškumų ar klausimų, maloniai prašome kreiptis žemiau nurodytais kontaktiniais duomenimis.

Pirmininko pavaduotojas, pavaduojantis pirmininką

Elonas Šatas

Eglė Malonytė, tel. (8 5) 260 8879, el. p. Egle.Malonyte@kt.gov.lt

³ Išsamesni šių principų išaiškinimai yra pateikti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimuose. Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2009 m. balandžio 29 d. nutarimas byloje Nr. 23/05-18/07, konstatuojamos dalies II skyriaus 10-10.5 punktai.

⁴ Pavyzdžiui, Seimo nario Algirdo Butkevičiaus Pasiūlyme siūloma nustatyti draudimą tam tikromis dirbti prekybos tinklams, atitinkantiems tam tikrus požymius, kuriuos, manytina, atitinka prekybos tinklai „Maxima LT“, „Iki“, „Rimi Lietuva“, „Norfos mažmena“ ir „Lidl Lietuva“, tačiau nesiūloma nustatyti draudimo dirbti kitiems ūkio subjektams, vykdančioms mažmeninę prekybą, kurie prekiauja, pavyzdžiui, tekstilės gaminiais, interjero prekėmis, spauda ir kt.